

שיל"ת

קונטרס

דפי יד שנו

על סדר הדף היומי

קובץ ביאורים והערות על סדר הדף היומי שנתלכנו
בלימוד בצוותא על ידי

הר"ד זלמן חיים הומינר הי"ו
והבה"ח יוסף יצחק גולדשטיין הי"ו

יוצא לאור ע"י

ארגון שיעורי תורה שע"י קהילת קרעטשניף

גליון ק' שנה ג' שבת בראשית חודש תשרי שנת ה' תשפ"ג לפ"ק

כתובות ק. - קו:

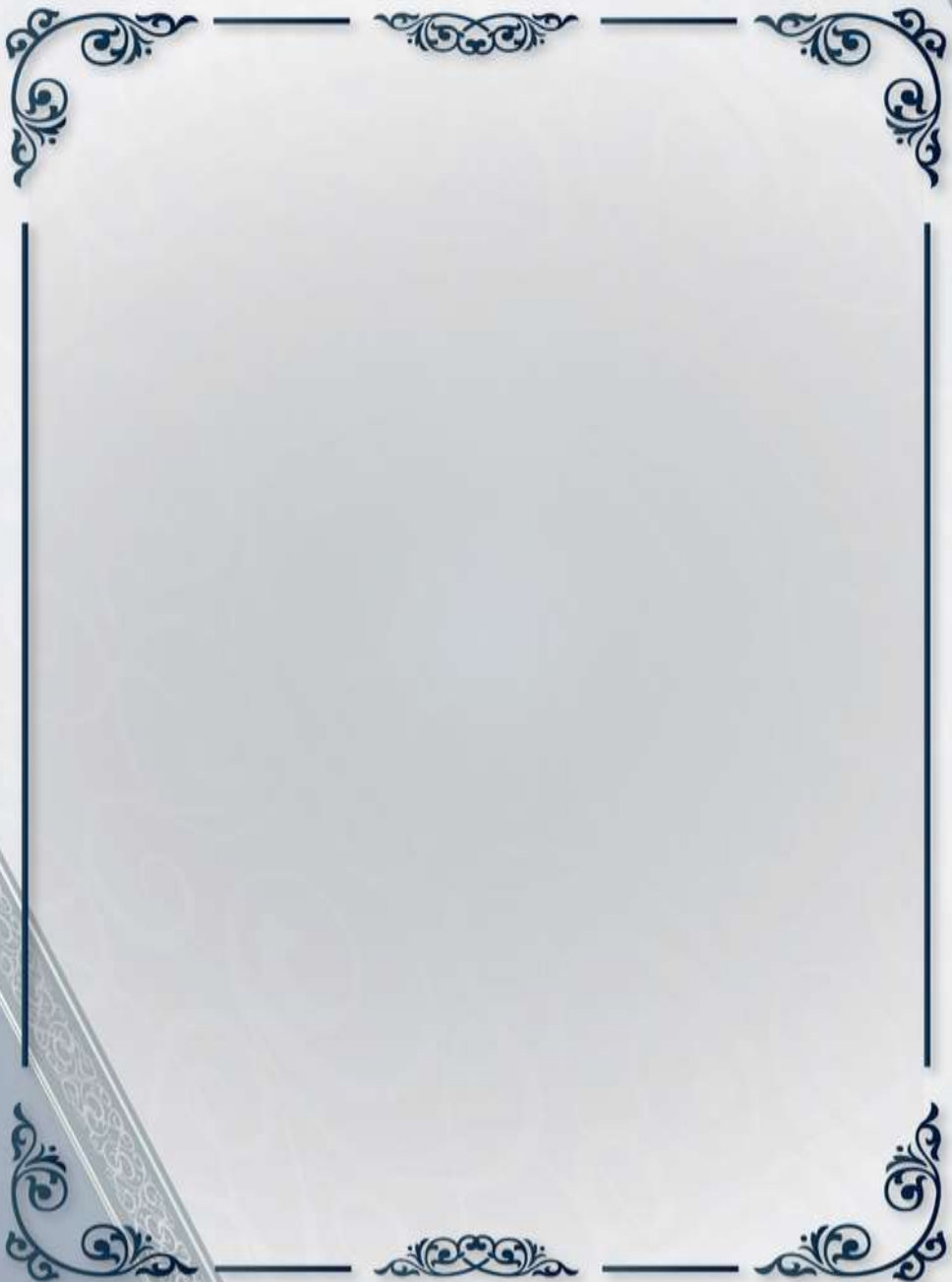
**קוראים המעוניינים להצטרף לרשימת תפוצה במייל
ניתן לפנות לכתובת המייל
sh0533132203@gmail.com**

להנצחות וכן לכל ענייני הגליון ניתן לפנות
להר"ר זלמן חיים הומינר בפל" 053-3132203

נ.ב. הביאורים וההערות נכתבו תוך כדי לימוד ואפשר ונפלו טעויות
ולכן נבקש מכל מי שיש לו הערות או הארות אם יוכל לשלוח בכתב
לכתובת מייל הנ"ל.

פרנס השבוע

מה בגליון?

• במה שאמרו שרצ דימי ורצ ספרא נחלקו באם טעה בדבר משנה חוזר, קשה מה הראיה דרצ ספרא סבר אינו חוזר, דבשלמא מרצ דימי יא ראה לסבר טעה בדבר משנה חוזר, דהרי הביא מעשה מרבי שחזר בו מן דבר משנה, אבל לרצ דימי אפשר דבאמת סבר דטעה בדבר משנה חוזר, רק לדברים כהווייתם סיפר דרבי רק ראה לעשות המעשה ולא עשה? (הערה שי"ט)

• מה שאמרו דיתומים שמכרו מדור אלמנה לא עשו ולא כלום, יא להסתפק מה יהא הדין במכרו עבדים וספחות שהיו בבית, אם מכירתם מכירה או לא, דהרי גם בעבדים אמרו דמשתמשת כבחיי בעלה כמו במדור, וא"כ יהא אסור ליתומים למכרם, או דלמא דווקא מדור שעשו בשבילה לבד וקנויה לה עד שתנשא אסור להם למכור, אבל עבדים שרק זכות השתמשות בהם קנויה לה אבל הם עצמם אינם קנויים לה גם לא עד שתנשא, בהם כן יהא מכירתם מכירה? (הערה שכ"ג)

• מה שאמר רבי לבניו הזהרו בכבוד אמכם והקשו והא לאורייתא הוא ומה בא הוא לחדש להם, קשה לא תראו דרעה לזכותם במלוות כיבוד אב גם אחר מיתתו בנוסף על מלוות כיבוד אם שיהא להם ממילא, דבכך שליוס הוא בדבר יזכו בכל כיבוד שיכבדו אמם גם במלוות כיבוד אב? (הערה שכ"ד)

• בקושיית הגמ' על רבי והא הוה ר' חייא והיינו דאיך רבי מינה את ר' חנינא לראש ישיבה ולא מינה את ר' חייא שהיה גדול ממנו, קשה הרי כשם שלא מינה רבי את ר' אפס אפי' שהיה גדול מר' חנינא, כך לא מינה את ר' חייא, ומאי שנא דעל ר' אפס לא הקשו כן בגמ'? (הערה ש"ז)

• באלמנה שבאת לגבות מזוני מר' חייא ואמר לה ר' חייא לית לך מזוני, קשה על מה באה האלמנה לגבות מר' חייא מזוני, הרי אח"כ אמר ר' חייא דהיה נותן לה מזונותיה בכתיפיו עד לבי נשא כל אותם שנים, ולמה יגיע לה עוד מזונות חוץ מזה, ואין לומר דבאמת היתה תובעת ממנו שלא כדין אפי' שכבר הביא לה, דהרי גם הוא עצמו כשתבעה ממנו כן לא אמר לה כבר נתתי לך מזוני, אלא טענתו היה שכבר עברו כ"ה שנים? (הערה של"א)

• מה שאמרו דויסלף דברי לדיקים היינו שאפי' לדיק גמור ולוקח שוחד אינו נפטר מן העולם בלא טירוף הדעת, קשה מהו דאמרו בלא טירוף דעת, הרי קודם אמרנו לדייק מכך ק"ו לרשעים, ואיך יבואר עכשיו ק"ו זה, דבשלמא על טפשים ביארנו שאינו נפטר מן העולם בלא סמיות הלב דהיינו טיפש, אבל לרשעים מה ביאורו? (הערה של"ד)

• מה שאמרו דכי הוו קיימי רבנן ממתזבתא דרב הונא ומנערים בגדיהם היה עולה אבק עד שהיה ניכר בא"י, קשה איך שייד במציאות שיהיו כ"כ עפר עד שיהא ניכר בא"י הרי א"כ לא היו יכולים התלמידים לחיות מחמת רוב האבק? (הערה של"ח)

דף ק ע"א

שיט. בגמ' לימא בהא קמזילגי מר סבר טעה בדבר משנה חוזר וזמר סבר אינו חוזר. היינו דרב דימי דאמר דעשה רבי מעשה והחזירו סבר טעה בדבר משנה חוזר, ואילו רב ספרא דאמר דלא עשה רבי המעשה אלא רק רצה לעשות וחזר בו סבר דטעה בדבר משנה אינו חוזר. אבל באמת קשה מה הראיה דרב ספרא סבר אינו חוזר, דבשלמא מרב דימי יש ראייה דסבר טעה בדבר משנה חוזר, דהרי הביא מעשה מרבי שחזר בו מן דבר משנה, אבל לרב דימי אפשר דבאמת סבר דטעה בדבר משנה חוזר, רק דדברים כהווייתם סיפר דרבי רק רצה לעשות המעשה ולא עשה, וצ"ע.

דף קא ע"א

שב. בגמ' אמר רב שימי בר אשי ש"מ מדרב כהנא עיילא ליה גלימא קרנא הוי ולא מכסי לה ואזיל עד דבלי. ביאר רש"י

דמכך שאמר רב כהנא דשניה הוא דאין לה בלאות של נכסי מלוג שלה, משמע דווקא היא דקנסינן לה, אבל בסתם אשה כשרה שלה הם ואין לבעלה לכלותם. אבל קשה דלמה לא נתיר לבעלה להשתמש בגלימא עד דבלי, דהרי לא אמרו דכל הנכסי מלוג לאשה, אלא דווקא הבלאות, ואיך יהיו נכסי מלוג שלה בלאות אם לא שנשתמש בהם בעלה עד דבלי. ונראה לבאר דהיות והדין הוא דהבלאות אליה אזלא, ממילא חזינן דקרנא הוי ולא פירא, דאם פירא הוי יכול בעלה לכלותם לגמרי כדין פירא, וא"כ למה אמרו דהבלאות שלה, אלא ודאי קרנא הוי, וממילא בקרנא אסור עליו להשתמש ולכך לא ישתמש בהם אפי' עד דבלי.

דף קא ע"ב

פרק יב

שבא. במשנה זכין לא יאמרו שניהם הרי אנו זנים אותה כאחד אלא אחד זנה ואחד נותן לה דמי

מזונות. צריך ביאור למה אחד מהם צריך לתת לה דמי מזונות, וכי היכן מצינו שנתחייבו לה דמים במקום מזונות, דבשלמא אין להם לומר שיזונו אותה כאחד ניהא, כיון דכל אחד נתחייב לזונה לכדו, אבל דמים במקום המזונות עצמן מהיכי תיתי לחייבם, ולמה לא יוכלו לומר דמזונות עצמן נתחייבו לתת לה אבל דמי מזונות לא, וצ"ע.

דף קב ע"א

שכב. בגמ' כתב לכהן שאני חייב לך המשלעים חייב ליתן לו המשלעים ובנו אינו פדוי וכו' דאמר עולא דבר תורה פדוי לכשיתן ומ"ט אמרו בנו אינו פדוי גזירה וכו'. היינו דאיירי כאן אפי' אחר שנתן המעות דבנו אינו פדוי, ואין זה משום שאומרים שהחמש שלעים היה חייב לו על חוב אחר, אלא אפי' דיודעים אנו שנתן החמש שלעים לפדות בנו, מ"מ אין בנו פדוי וכדעולא, דגזרינן שמא

יאמרו פודין בשטרות, ואין לומר דאיירי כאן דווקא בלא נתן עדיין הכסף, דהרי בהדיא אמר עולא דאפי' לכשיתן רק דבר תורה היה לבנו להיות פדוי, אבל מדרבנן אינו פדוי אפי' שכבר נתן הכסף. אבל באמת צריך ביאור דהרי כאן אין פודה את בנו בשטר עצמו אלא בכסף שמשלם מכוה השטר, וא"כ מאי גזירה איכא הכא, הרי לא איירי כלל בפדייה ע"י השטר. וצריך לומר דמ"מ גזרינן דמכך שכסף חוב שבא ע"י שטר פודין בו יבואו לומר דגם בשטר עצמו פודין, ולכך גזרו דגם בכסף עצמו לא ייפדה בנו.

דף קג ע"א

שכב. בגמ' ת"ר משתמשת במדור כדרך שמשתמשת בחיי בעלה בעבדים ובשפחות כדרך שמשתמשת בחיי בעלה וכו' יתומים שמכרו מדור אלמנה לא עשו ולא כלום. יש להסתפק מה יהא הדין במכרו היתומים עבדים ושפחות, אם בזה

מכירתם מכירה, או שגם אותם אין להם למכור דהרי קנויה לאלמנה זכות השתמשות בהם כמו במדור, והסברא לומר דמכירתם הוה מכירה, דדווקא במדור שכל המדור קנויה לה אין להם למכור ושלה הוא כל ימי אלמנותה, אבל העבדים ושפחות שהם עצמם אינם קנויים לה, ורק להשתמש בהם יכולה, אולי יוכלו היתומים למכרם אפי' שהאלמנה תפסיד מכך, או דלמא כל מה שהקנה לה בעלה לימי אלמנותה אסור להם למכור כלל, ובאמת יש לדייק דמותר להם למכור העבדים ושפחות, דאל"כ למה אמר רב נחמן דבריו על המדור, ולא אמר כן על העבדים ושפחות, הרי בהם יש חידוש גדול יותר דאין למכרם, וממילא היינו יודעים דכ"ש במדור, ומכך דלא נקט כן משמע דבהם מכירתם מכירה, וצ"ע בזה.

שכר. בגמ' הזהרו בכבוד אמכם דאורייתא היא דכתיב כבוד את אביך ואת אמך. היינו דהקושיא היא למאי היה צריך לומר להם

הוראה זו, הרי הוראה זו כבר מפורשת בתורה ומה בא הוא להוסיף להם. אבל לכאורה יש לתרץ בפשיטות קקושיא זו, דהיות והוא עומד למות עכשיו, וממילא כבר לא יהא להם עוד מצוות כיבוד אב, לכך בא הוא והורה להם לכבד את אמם, וממילא במה שיכבדו אותה יהא להם בכך ב' מצוות גם כיבוד אם וגם כיבוד אב, כי כך צוה להם אביהם, ובכך לא יפסידו מצוות כיבוד אב במותו, וקשה למה לא תירצו כן בגמ'. ואולי יש לומר דאם היה אומר להם רבי כבדו את אמכם היה ניהא כמו שאמרנו, דכוונתו לזכותם בכיבוד אב גם אחר מיתתו, רק דמה שנקט בלשון 'הזהרו' בכבוד אמכם זה היה קשה לגמ', דמלשוננו משמע דאם לא ציווי זה שצוום לא היו נזהרים בזה, ועל זה הקשו דאיך לא יזהרו בזה ממילא והרי דאורייתא היא, ולכך מוכרחים לדחוק ולתרץ דבאשת אב הוא, ואחר מיתת האב אין בזה מצווה מדאורייתא.

דף קג ע"ב

שכה. בגמ' ההוא כובס כל יומא הוה
אתי קמיה ההוא יומא לא אתא
כיון דשמע הכי סליק לאיגרא
ונפל לארעא זמית יצתה בת
קול ואמרה אף ההוא כובס
מזומן הוא לחיי העוה"ב. צריך
ביאור למה לא הספיק אותו
כובס לבוא לאשכבתיה דרבי,
הרי הספידוהו בהרבה כרכים
וודאי היה לוקח הדבר הרבה
זמן, ויותר מיום אחד, וא"כ
במקום להפיל עצמו מן הגג היה
עליו לרוץ להספידו של רבי היכן
שהיה נמצא. ועוד קשה איך
הותר לו לכובס לאבד עצמו
לדעת, ובפרט קשה איך על זה
גם קיבל שכר שיהא הוא מזומן
לעוה"ב. ועייין בשיטת מקובצת
שהביא מן הירושלמי דבאמת
היה אשכבתיה דרבי בער"ש,
ונעשה גם שאפי' שנמשך
הלזוייתו הרבה זמן בהרבה
כרכים, מ"מ לא שקעה החמה
עד שגמרו כל ההספדים
והקבורה, ולכך היו חוששים
הציבור דאולי חללו שבת דהרי

היה הדבר כך הרבה שעות
אחר השקיעה, ולכך יצתה בת
קול ואמרה דכל מי שהיה
באשכבתיה דרבי מזומן לחיי
העוה"ב ואין בכך חשש חילול
שבת, אבל אותו כובס כיון שלא
היה באשכבתיה דרבי ומ"מ
המשיך בעבודתו כל זמן שלא
שקעה חמה, אינו בכלל זה וכן
יש עליו חילול שבת, דעבד אחר
זמן השקיעה, ולכך הלך והרג
את עצמו בסקילה על חילול
שבת שעשה, וממילא אחר
שכבר נתחייב סקילה וכיפר על
חילול שבת זה יצתה בת קול
ואמרה דגם הוא מזומן לחיי
העוה"ב, וממילא ניהא מה שלא
הלך לאשכבתיה דרבי אח"כ,
דכבר באותו הים נקבר דמעשה
נסים היה וכנ"ל. רק דתימה הוא
איך לא הלך אותו כובס
לאשכבתיה דרבי, דא"א לומר
דלא ידע מכך דהרי לזויה גדולה
עשו לו במותו, ואיך הוא שהיה
מקושר לרבי כ"כ לא בא
להלוייתו, וצ"ע.

שכו. בגמ' חנינא בר חמא ישב
בראש לא קיבל ר' חנינא שהיה

ר' אפס גדול ממנו וכו' נח נפשיה דר' אפס ויתיב ר' חנינא ברישא ולא הוה ליה ללוי איניש למיתב גביה. ביאר רש"י דלוי לא נכנס ללמוד תחת ר' חנינא כיון שלא היה ר' חנינא גדול ממנו ולא נכפף לר' חנינא. ולכאורה א"כ קשה למה לא נעשה לוי ראש ישיבה אחר ר' אפס דמסתמא היה גדול מר' חנינא, דהרי לכך לא נכפף לוי לר' חנינא, ומאי שנא דלר' אפס נתן ר' חנינא להיות ראש ישיבה לפניו ואילו ללוי לא היה נותן כן. וצריך לומר דר' חנינא באמת גדול היה בשנים מלוי, רק שלוי לא היה נכפף לר' חנינא כיון שלא היה גדול ממנו בתורה, או שהיה בשנים כמותו ובתורה כמותו, וממילא לא היו כפופים זה לזה, ולכך לא נכפף לוי לר' חנינא, אבל אין זה שלוי היה גדול מר' חנינא, וכמו כן ר' אפס יש לומר שאפי' שהיה גדול בשנים מר' חנינא מ"מ לא היה גדול ממנו בתורה ולכך לא היה ר' חנינא נכפף לפניו. או יש לומר לגבי ר' אפס ור' חנינא

שאפי' שכן היה גדול ר' אפס ממנו וכמו שכתוב כאן בהדיא שהיה גדול ממנו ולא כתיב שרק בשנים היה כן (וכמו שכתב בתוס' בעירובין סה: ד"ה ר"ל, דהשתי שנים ומחצה הולך על מה דכך זמן היה ר' אפס ברישא, ולא על שהיה גדול מר' חנינא שתי שנים ומחצה), ומ"מ לא נכפף ר' חנינא לר' אפס וזה משום שרבי מינה אותה ולא את ר' אפס, ומשא"כ לגבי לוי ור' חנינא הוא כמו שאמרנו שהיו שניהם שווים ולא נכפפו זה לזה.

שכן. בגמ' והא הוה ר' חייא נח נפשיה. היינו דהקושיא הוא איך לא מינה אותו רבי לראש ישיבה ולמה מינה את ר' חנינא שהיה קטן ממנו. אבל באמת צריך ביאור מה הקושיא כאן, הרי כשם שלא מינה רבי את ר' אפס אפי' שהיה גדול מר' חנינא, כך לא מינה את ר' חייא, ומאי שנא. ולפי מה שאמרנו לעיל לאחד מן הפירושים שר' אפס היה גדול מר' חנינא רק בשנים ולא בתורה ניהא, דאילו

ר' חייא היה גדול מר' חנינא גם בתורה, וכמו שהתנצחו באם יוכל ר' חנינא להחזיר התורה בפלפולו, ואילו ר' חייא היה גדול יותר שגרם שכלל לא תשתכח תורה מישראל, אבל לפי התוס' בעירובין שהבאנו לעיל דגם בתורה היה ר' אפס גדול מר' חנינא, א"כ מאי שנא דעל ר' אפס לא הקשו לגמ' ורק על ר' חייא הקשו כן. ואולי על ר' חייא היה יותר קשה לגמ' דעליו נקט רבי ואמר כמה גדולים מעשי חייא, ואפי' ממנו אמר שהוא גדול יותר, ולכך היה קשה לגמ' ביותר מה שלא מינה אותו, ומשא"כ ר' אפס אפי' שהיה גדול מר' חנינא לא היה בזה תימה גדולה כ"כ. או יש לומר דבאמת היה הקושיא כאן על התלמידים מה שלא מינו את ר' חייא ומינו את ר' אפס, דהרי ר' חייא גדל היה משניהם. אבל א"א לומר כן, דבהדיא אמרינן בגמ' לקמן דרבי הוא דלא מינה את ר' חייא משום דסבר לא אפגריה, וממילא מוכרחים לתרין כדתירצנו בתחילה דבר'

חייא הוא תימה גדול יותר מה שלא מינהו רבי.

דף קד ע"א

שכה. בגמ' סליקא אמתיה דרבי לאיגרא אמרה עליונים מבקשין את רבי וכו' יהי רצון שיכופו וכו' שקלה כוזא שדייא מאיגרא אישתיקו מרחמי ונה נפשיה. צריך ביאור דממהלך הגמ' כאן משמע דמצבו של רבי היה תלוי במה שאמרה אותה שפחה, ולכאורה תימה במה היה גדול זכותה כ"כ שתכריע בדבר מי יכופ את מי. ואפי' דכבר מצינו לעיל (קג.) דזכתה לראות את רבי בכל ער"ש, ולא היה בזה להפריע אותו מלבא, ומשא"כ כשגילתה הדבר לשכינתו הפסיק מלבוא, מ"מ אין בכך ראייה דהיתה צדקת גדולה וכדומה, אלא דהיות והיתה משמשתו בחיותו זכתה גם אח"כ להמשיך כן, וכמו שאמר הוא עצמו על יוסי חפני ושמעון אפרתי דימשיכו לשמשו גם במותו. וממילא אין זכתה לכך

שבדבריה יהא תלוי הדבר מי יכופ את מי. ואין לומר דבאמת לא היה הדבר תלוי בה, והראיה שעד שלא הפסיקו רבנן מלבקש רחמים לא נח נפשיה. דאם לא היה לדבריה חשיבות למאי הביאו דבריה בגמ'. ואולי יש לומר דבאמת לא היה חשיבות לדבריה ולא בה היה תלוי הדבר, אלא הביאו דבריה בגמ' רק כדי לומר דבכך שחשבה שעדיף שימות רבי ולא יסבול מחולי, לכך זרקה הכלי חרם וגרמה שיפסיקו מלימודם, וממילא באותו רגע שביטלה אותם נצחו ארעלים את המצוקים ולכך נשבה ארון הקודש.

שכט. בגמ' איבעיא להו לר' מאיר מהו שתשלש וכו' תני ר' יהודה בר קזא במתניתא דבי בר קזא תבעה כתובתה הרי היא כבתחילה. לכאורה מברייתא זו יש לפשוט הספק הנ"ל מהו שתשלש, דכאן אמרו בהדיא דאם תבעה כתובתה הרי היא כבתחילה, משמע שאפי' תבעה אחר כ"ד שנים יש לה כתובה

כמו בתחילה, ואפי' דשם איירי גבי שתוכל לתבוע מכאן ולהבא עוד כ"ה שנים וכדביאר ברש"י, מ"מ ה"ה דגם כתובתה לא תפחת, דאל"כ למה יש לה עוד כ"ה שנים מעכשיו, הרי ודאי בכ"ה שנים הראשונים היתה משמתמשת בכדי ערך כתובתה, ומ"מ אמרו דיש לה עוד כ"ה שנים מעכשיו, וממילא ודאי אין להפחית לה לפי החשבון, וא"כ יקשה למה לעיל נשארו בגמ' בתיקו. ואולי יש לומר דמה שלא פשטו הספק מברייתא זו זהו משום דאינה כר"מ, דהרי אם היתה כשיטת ר"מ למה יהא לה באמת עוד כ"ה שנים מאז שתבעה, הרי ודאי כבר השילמה כדי כתובתה בכ"ה שנים הראשונים, אלא ודאי ברייתא לא סברה דהכ"ה שנים זהו משום השתמשותה אלא משום דאחר כ"ה שנים נחשב שמחלה על הכתובה, ולכך כשתבעה עכשיו יש לה מכאן ולהבא עוד כ"ה שנים, דהרי עכשו אמרה בהדיא דאינה מוחלת על כתובתה, וזה

מועיל לה לכ"ה שנים מן הזמן שהוכיחה שאינה מוחלת, וממילא אין להוכיח מכאן לר"מ דלא תשלש כתובתה, דלא מיירי משיטה זו כלל התם.

של. בתוד"ה ומרתא בת ביתוס, אמר לי רבי דהך פירכא ליתא אליבא דבר קפרא וכו' דלענין כתובה דאורייתא מרתא בת ביתוס וענייה שבישראל שוות. היינו דהיות ולשניהם יש מנה או מאתים, ממילא אין חילוק כמה הוציאו באותם כ"ה שנים, וא"כ מה הקושיא של הגמ' איך השווו ביניהם, ורק אם אמרו כן לשיטת ר' יוחנן דגם תוספת אין לה ניהא, דהרי התוספת של מרתא היתה הרבה יותר מן הענייה, ולא שייך שישתמשו שניהם בכל כתובתם דווקא בכ"ה שנים, דהרי אם התוספת יותר גם זמן השתמשותם יותר. אבל באמת נראה לתרץ דאפי' אם כבר קפרא אזלינן הכי דרק במנה מאתים איירי הכא, מ"מ אין להשוות בין מרתא לענייה שבישראל, וזה משום דהשתמשות של מרתא

העשירה ודאי יש בה השתמשות גדולה הרבה יותר מן אותה ענייה, ולכך הקשו דאין להשוות בין שניהם, דהרי מרא ודאי משתמשת במנה מאתים בקצת זמן ולא רק בכ"ה שנים, ורק הענייה משמתשת במנה מאתים בכ"כ הרבה זמן של כ"ה שנים, והיינו דלא איירי כאן על כמות הכתובה אלא על כמות ההשתמשות בכמה זמן הוא. ולפי זה יהא ניהא יותר למה נקטו מרתא בת ביתוס ולא נקטו כלת מרתא או כלת עשיר, שהרי אם כדברי התוס' איירי כאן בכמות הכתובה למה נקטו לדוגמא אשה עשירה, הרי אין כתובת אשה והתוספת שלה נמדד לפי עשירותה, אלא הוא נמדד לפי עשירות המיה או חמותה או בעלה שכתבו לה כתובה זו, אבל לפי דברינן יהא דאיירי כאן בכמות השתמשות, וזה ודאי נמדד לפי עשירות של האשה עצמה, דאם היא עשירה היא משתמשת הרבה יותר מן הענייה שבישראל, ואין להשוות זמן השתמשותם במנה מאתים.

דף קד ע"ב

שלא. בגמ' לסוף אמרה ליה הב לי מזוני אמר לה לית לך מזוני וכו' אמר ליה זניתה כ"ה שנים בכי נשא בחיי דמר דבכתפאי אמטאי לה. צריך ביאור על מה באה האלמנה לגבות מר' הייא מזוני, הרי אח"כ אמר ר' הייא דהיה נותן לה מזונותיה בכתפיו עד לבי נשא כל אותם שנים, ולמה יגיע לה עוד מזונות חוץ מזה. ואין לומר דבאמת היתה תובעת ממנו שלא כדין אפי' שכבר הביא לה, דהרי גם הוא עצמו כשתבעה ממנו כן לא אמר לה כבר נתתי לך מזוני, אלא טענתו היה שכבר עברו כ"ה שנים, ותימה הוא, וצ"ע.

שלב. בגמ' בהא ליכא למימר טעות סופר הוא דבהא אפי' רבה בר שילא טעי מעיקרא. צריך ביאור מניין לו לרבא דהטעות היה ברבה בר שילא עצמו ולא בסופר דלכך אמר דלא שייך הכא אחריות טעות סופר, הרי אפשר שכן היה הטעות של

הסופר וא"כ כן יש לה לקבל הנכסים מיומא דשלימו אכרזתא. ואולי הראיה שלו היה מכך שכבר עבד רבה בר שילא אכרזתא על פי אותו אדרכתא, ואם לא היה הטעות בו היה שם אל לב לטעות שבאדרכתא ולא היה מכריז על פיו, ומכך שכן הכריז על פיו הבין רבא שרבה בר שילא טעה בדבר, ולכך לא שייך הכא לומר טעות סופר.

פרק יג

דף קה ע"א

שלג. בגמ' ורמינחו שלשה דיני גזירות היו בירושלים אדמון וחנן ונחום א"ר פפא מאן תנא נחום ר' נתן הוא וכו'. צריך ביאור מה הקושיא עכשיו מהא דנחום, הרי כבר אמרנו לעיל דמאן דחשוב קתני כאן ואן דלא חשוב לא קתני, ולכך לא נכתב כאן חנן המצרי, וא"כ כך יש לתרץ גם על נחום המדי דלא היה חשוב כמותם, וממילא מה הקושיא עכשיו שוב פעם. ואולי יש לומר דבאמת היה גם קושיא כאן על המשנה איך שייך שיהיו

שני דיינים דנים לבד, והרי בכל ב"ד בעינן שלשה כדי שלא יהא ב"ד שקול, וזה מתורץ במה שאמרו קודם דחנן המצרי באמת היה עמם, ומה שלא נכתב כאן זהו משום שלא היה חשוב כמותם, אבל עכשיו שהקשו שהיה עוד דיין חוץ מן השלשה הראשונים, א"כ קשה למאי היה צריך עוד דיין רביעי עמם, ומשכן הביאו אותו אולי זה משום שהיה חשוב כמותם, או שהוא סותר מה שהביאו הברייתא לעיל דחנן המצרי היה עמם. ועל זה תירצו כאן דבאמת ברייתא זו שהביאו את חנן המצרי חולקת על ר' נתן, וכחכמים אזלה דלא הודו לר' נתן שהיה נחום המדי מדייני גזירות, וממילא באמת היו רק ג' דיינים ולא יותר, ורק החשובים נכתבו כאן ולא כולם.

שלה. בגמ' ויפלה דברי צדיקים אפי' צדיק גמור ולוקח שוחד אינו נפטר מן העולם בלא טירוף דעת. צריך ביאור מהו דאמרו אינו נפטר מן העולם בלא טירוף דעת, דהרי קודם אמרנו

לדייק מכך ק"ו לרשעים, ואיך יבואר עכשיו ק"ו זה, דבשלמא על טפשים ביארנו שאינו נפטר מן העולם בלא סמיות הלב דהיינו טיפוש, אבל לרשעים מה ביאורו. ועיין בתוד"ה אפילו דביאר דהק"ו לרשעים היינו אחר שכבר לקח פעם אחת שוחד בפעם הב' הוא כבר רשע, כי כבר לקח פעם אחת שוחד. אבל עדיין צריך ביאור מה עניין זה לטירוף הדעת. ואולי יש לומר דזהו הכוונה לטירוף הדעת דיש לו טירוף אחר הממון, וממילא רשע הוא על לקיחת השוחד.

דף קה ע"ב

שלה. בגמ' אמר רבה בר רב שילא האי דינא דשאל דשאלתא פסול למידן דינא ולא אמרן אלא דלית ליה לאושולי אבל אית ליה לאושולי לית לן בה. צריך ביאור דהרי לקמן אמרו דאפי' שוחד דברים אסור, ואפי' בהא דפרה גדפא ארישא ואתי ההוא גברא ושקליה אסר עצמו

אמימר לדינא, וא"כ כ"ש כאן
 דשאל מן הבעל דין חפץ ודאי
 יהא אסור לו לדינא. ועיין
 בתוד"ה לא למאן דסני דביאר
 דדבהא דגדפא ארישא וכדומה
 לא איירי באלו האסורים מדין
 תורה, אלא איירי בחומרו
 שהחמירו על עצמן, וממילא לפי
 זה ניהא דרבה בר רב שילא
 איירי לגבי דין תורה, ולקמן
 איירי לגבי חומרות, ובאמת מי
 שמחמיר על עצמו גם ביש לו
 להשאיל אסר על עצמו. אבל
 א"כ תימה איך רבא לא החמיר
 על עצמו והיה דן דבי בר מריון
 אפי' דשאל מיניה. ויש לומר
 דשם שכל מה ששאל מהם היה
 רק בשביל כבודם, אין בזה אפי'
 להחמיר וכמו שביאר רבא
 דשוחד הוא רק כשאיקרבא ליה
 דעתיא שקיבל ממנו משהו, אבל
 שם ברבא איירי שהוא נתן להם
 ולא לקח מהם דהרי לכבודם
 היה הדבר, ובאמת בשואל
 לצרכיו ואפי' ביש לו לאושולי
 גם רבא יודה דיש בזה להחמיר,
 וכמו בהא דגדפא ארישא, דמ"מ

איקרבא ליה דעתא ממה
 שהשאיל מיניה.
 שלו. בגמ' ר' ישמעאל בר אלישע
 אייתי ליה ההוא גברא ראשית
 הגז וכו' א"ל פסילנא לך לדינא
 לא קביל מיניה. צריך ביאור
 דאם ממילא כבר לא קיבלו
 לדינא ואמר לו פסילנא לך, למה
 לא לקח ממנו ראשית הגז, הרי
 ממילא כבר אין כאן שוחד דהרי
 אינו דן אותו. ויש לומר דמ"מ
 יכול ליגרם מכך איזה פגם וכמו
 שמצינו לקמן ברב ענן שמכך
 שלקח מן הבעל דין בכורים
 נגרם שהוא שלחו לרב נחמן,
 ולכך נסתתמו טענותיו של בעל
 דינו של האיש מחמת הכבוד
 שעשה לו רב נחמן, דחשבו
 לקרובו של רב ענן. ובאמת אם
 לא היה מקבל ממנו הבכורים
 לכאורה היה שולחו סתם לרב
 נחמן, ולא היה שולח לרב נחמן
 לקבלו, וממילא לכך נזהר ר'
 ישמעאל שלא לקבל מן האיש
 כלל גם בלא שהיה דן אותו.

דף קו ע"א

שלו. בגמ' מבי רב הווי פיישי אלפא ומאתן רבנן מבי רב הונא הווי פיישי תמני מאה רבנן רב הונא הוה דריש בתליסר אמוראי כי הווי קיימי רבנן ממתיתבא זכו'. צריך ביאור דבתחילה שאמרו דבי רב הונא הווי פיישי תמני רבנן משמע דלא היו כ"כ הרבה תלמידים אצלו כמו אצל רב וכל הני דלעיל, ואילו מיד הביאו דבאמת היו שם כ"כ הרבה תלמידים עד שהאבק היה ניכר בא"י מקימתם, ונראה כתרתי דסתרי. וצריך לומר דבאמת בתחילה איירי רק בכמה היו נשארם לאכול אצל רב הונא, אבל בשעת השיעור באמת היו שם הרבה יותר תלמידים וכדלקמן, ובאמת לפי זה צריך לומר דאצל רב וכל בכל הני דלעיל היו בשיעור עצמו יותר תלמידים ממה שהיו אצל רב הונא, דאם היו נשארם יותר לאכול אצלו ודאי בשעת השיעור הרבה יותר, ואפי' יותר מרב הונא.

ואין לומר שאין להביא ראיה מכמות התלמידים שהיו אוכלים אצל הרב לכמות התלמידים בשיעור, דלעיל הביאו מאלישע ראיה ממה שהיו אוכלים אצלו אלפן ומאתן רבנן דהיו לו הרבה תלמידים יותר מרב יוסף, ואם לא היה ראיה מאלו האוכלים לכמות הלומדים מה היה דחיית רב יוסף בזה, אלא ודאי כמו שאמרנו דראיה הוא וכנ"ל.

שלה. בגמ' כי הווי קיימי רבנן ממתיתבא דרב הונא ונפצי גלימיהו הוה פליק אבקא וכפי ליה ליומא ואמרי במערבא קמו ליה ממתיתבא דרב הונא בכלאה. צריך ביאור איך שייך במציאות שיהיו כ"כ הרבה עפר עד שיהא ניכר בארץ ישראל, הרי אם כך היה הדבר לא היו יכולים התלמידים לחיות מחמת רוב האבק. ויש שביארו שהיה הדבר בדרך נס שהיו רואין אבק זה עד לא"י, וא"כ ממילא לא קשה מידי, דבדרך נס גם היה שלא מזיק לתלמידים אבק זה. אבל א"כ קשה דאם בדרך נס

היה הדבר אין מכך ראיה על כמות התלמידים שהיו שם, דהרי גם במעט תלמידים שייך שיארע כן בדרך נס, דכמו שבהרבה התלמידים אין זה דבר הנגרם בדרך העולם ומ"מ נגרם בדרך נס, כך גם במעט התלמידים אפי' שאין זה דבר הנגרם בדרך העולם מ"מ שייך שיארע כן בדרך נס. וראיתי מבארים דבאמת לא היו רואים אבק זה עד ארץ ישראל, אלא היה הדבר ידוע שבשעת קימת התלמידים ממתיבתא דרב הונא היה אבק הרבה מרוב הכמות של התלמידים, וממילא לכך היה שגור במערבא שאם היו רואים אבק חזק היו אומרים דודאי עכשיו קמו התלמידים ממתיבתא דרב הונא, והיינו בדרך מליצה ומשל על מה שהיה רגילות שם במתיבתא דרב הונא. אבל קשה דלפי מה שאמרנו בהערה דלעיל דברב היו יותר תלמידים מרב הונא, א"כ למה דווקא על רב הונא היו אומרים במערבא מליצה זו ולא על רב. ואולי יש לומר

דברב לא היה השיעור ע"ג העפר כמו אצל רב הונא, וממילא לא היה אצלו מעשה זה שהיה אבק הרבה עולה מקימת התלמידים, ורק ברב הונא שהיה כן המעשה אמרו עליו מליצה זו. אבל עיין רש"י דלא ביאר כן, אלא אמר בפשיטות דהיה ניכר הדבר בא"י, וא"כ הדרא קושיא לדוכתא, וצ"ע.

דף קו ע"ב

שלט. בגמ' תנא דבי ר' ישמעאל בלי שרת באין מתרומת הלשכה שנאמר את שאר הכסף איזהו כסף שיש לו שיריים הוי אומר זה תרומת הלשכה. צריך ביאור איך שייך לדרוש הפסוק ולבאר דשאר הכסף היינו מתרומת הלשכה, הרי איירי שם בבדק הבית ובהדיא כתיב שם וככלותם הביאו לפני המלך ויהודע את שאר הכסף ויעשהו כלים לבית ה', והיינו שמן הכסף שהיו להם לבדק הבית לקחו לכלים, ומתי יש לדרוש הוא רק כשאין ברור בכתוב בהדיא במה איירי, אבל כשברור

יט

והערות

מסכת כתובות

ביאורים

כשמש במה איירי איך שייד
למידרש באופן שונה מן הכתוב
בהדיא, וצ"ע.

